

הכחשת השואה

להל' הש' כמה צורות: נסיונות לכפור בהשמדת היהודים בידי הנאצים, או לכפור במדיניות מכוונת ויזומה לכך, או לטעון שממדיה היו קטנים בהרבה, או שלא היה בה יחוד ושקדמו לה תופעות דומות, בהן תופעות שהיו דוגמה לה. הכ' הש' נפוצה אחרי מלחמת-העולם השנייה והיא מוחדרת בהתמדה באמצעים שונים בארצות רבות ברחבי העולם. למעשה, אין לראות בהכ' הש' עלילה או סילוף עובדות היסטוריות שהופיעו רק לאחר המלחמה והתמוטטות השלטון הנאצי, אלא יש להרחיב את התופעה ולכלול בה העלמת עובדות, הכחשה וטישטוש עקבות כחלק מתוכנית הרצח וביצועו. הביורוקרטיה הגרמנית שהיתה מופקדת על שלבי הפעלת תוכנית ה'פתרון הסופי' בנוסח נאצי השתמשה במונחים מוסויים לציון הרצח. משלוחי יהודים למחנה אושוויץ-בירקנאו שנידונו, חלקם או כולם, להירצח בתאי הגזים, לוו במסמך שבו נאמר כי עליהם לעבור 'טיפול מיוחד' (Sonderbehandlung). המועסקים מקרב אנשי הס"ס והמשטרה בגירושים ובהפעלת מחנות המוות, כמו צוות מבצע רינהרד, התחייבו לשמור סוד ולא לגלות דבר על מעשיהם גם לאחר סיום משימתם. בנאומו הידוע שנשא בפני קצינים בכירים בס"ס בפוזן באוקטובר 1943 דיבר הינריך הימלר על השמדת המוני היהודים כעל מיבצע ש'לעולם לא נדבר עליו בפומבי', וביוני 1943 הוציא מרטין בורמן הוראה בשמו של היטלר האוסרת להזכיר בפומבי את עובדת ה'פתרון הכולל' (Gesamtloesung) ויש לטעון ש'יהודים יגויסו במרוכז לעבודה מתוכננת'. בשנתיים האחרונות של המלחמה הוקמו יחידות ס"ס שהוטל עליהן להוציא את הגויות במקומות שבהם הוטמנו בכורות ולהסיר את עקבות הרצח. פאול בלובל, מפקד 'יחידת 1005' שהוקמה למטרת 'מבצע 1005', מסר בעדותו בנירנברג ביוני 1947, כי 'ביוני 1942 הטיל עלי גרופנפירר [הינריך] מילר את התפקיד, לטשטש את עקבות הפעולות של ההוצאה להורג בידי האינזצגרופן במזרח'.

הקורבנות היהודים ידעו כי השלטון הנאצי מתכוון לרצוח ולהכחיש את הביצוע והאחריות למעשי הרצח. כותבי היומנים עומדים על חובתם למסור בכתב את העובדות לאשורן, כדי שהעולם והדורות הבאים ידעו את האמת. המשורר יצחק קצנלסון רשם במחנה ויטל בצרפת, לפני שילוחו והמתתו באושוויץ, בספטמבר 1943:

לא יאמינו, לא יאמינו שהכין עם היטלר מטבח וטבח שבעת מיליוני איש בישראל. לא יאמינו ונורא מזה: יעשו את עצמם כאילו מאמינים לשקר הגדול שהעם המזוהם הזה השתמש בו כול שנות המלחמה גם לגביהם: "לא הרגנו את היהודים, היהודים מתו בדרך אל מחנות הריכוז שהובלנום. שנגזר עליהם כך... מתו מחמת שחלשים הם, עם חלש ורפה". הכינו את דברי השקר הנוראים האלה בשביל העמים הנלחמים אתם, בתור תירוץ, אמתלא, הצדקת נפשם.

אחד מעובדי ה'זונדרקומנדו' באושוויץ, ליב לאנגפוס, רשם בדפים שנמצאו בשטח המשרפות של בירקנאו, שגם העדים מן הגטאות אינם יכולים לספר אלא את האמת שלהם בלבד. אך 'האמת כפי שהיא, טרגית ואיזומה לאין שיעור'.

מכחישי השואה הפועלים והמפיצים את עלילתם נזקקים לגרסאות ולשיטות שונות. הקיצוניים שבין המכחישים טוענים כי לא היתה כלל תוכנית מטעם הרשויות הממלכתיות של הרייך השלישי לרצוח את

יהודי אירופה כולם, לא הוקמו ולא הופעלו מחנות רצח ולא הושמדו חמישה-שישה מיליוני יהודים בשיטות מכוונות ומחוכמות בידי מנגנון ההרג שהופעל בידי הנאצים. מכחישים אחרים אינם דוחים ומבטלים את העובדות מכול וכול, אלא מנסים להכחיש את הטוטליות של הרצח ואת ממדיו. בתחום ההכחשה מן הדין לכלול גם טיעונים של היסטוריונים ממש, שאינם מתכוונים להכחיש עובדות מוכחות, אלא להקטין את מידת אחריותם של אנשי הצמרת הנאצית ושל היטלר עצמו לשואה, להציג את השואה כמאורע שאינו חורג ואינו שונה בעיקרו ממעשי הרג המונים אחרים שקדמו לשואה, או אפילו היו לה דגם, רציחות המונים כמותן של סטלין ברוסיה הסובייטית.

לדברי המכחישים הקיצוניים השואה לא היתה ולא נבראה, ואינה אלא המצאה ציונית-קומוניסטית שנועדה להכפיש את שמה הטוב של גרמניה. טיס קריסטופרסן, איש ס"ס שהיה מוצב באחד ממחנות-הבת של אושוויץ, טען בספר 'השקר של אושוויץ' (The Lie about Auschwitz) שלא היו כלל תאי גזים בבירקנאו ושהוא עצמו בדק את השמועות בזמן שירותו והן הופרכו במקום. גרמני אחר, וילהלם שטגליך שהיה קצין בצבא הגרמני באיזור אושוויץ ואחרי-כן, עד להדחתו, היה 20 שנה שופט ברפובליקה הגרמנית הפדרלית, טען אף הוא שידוע לו כי לא היה רצח בגזים במחנה אושוויץ-בירקנאו. לדברי המכחישים ממין זה התחברה מעין קנוניה ציונית-קומוניסטית בהמצאת השואה. לקומוניסטים עניין להחליש את מעמדה של גרמניה, שהיא המחסום העיקרי בפני מגמות התפשטות שלהם באירופה, ואילו הציונים מבקשים שלגרמניה ולאירופה כולה תהיה הרגשת אשמה כלפי היהודים כדי לנצל את הטיעונים הללו מבחינה חומרית ומדינית למען מטרותיהם. זה שנים אחדות אין חוזרים עוד על טענת הדברות ציונית-קומוניסטית, כי נוכח המסע האנטי-ציוני של המחנה הקומוניסטי נשמע הדבר אף באוזני תמימים וחסרי ידע בסיסי כעלילה זדונית ומגוחכת. אך הרתיעה מכריכת ציונים וקומוניסטים יחדיו אינה מונעת את העלאת הטיעון ההוא כלפי כול אחד משניהם בנפרד. לעיתים נאמר בפרסומי המכחישים כי אין זה מקרה שמיקומם של מחנות המוות היה בשטחים שהם כיום בתחום שליטת הקומוניסטים ואי אפשר לערוך בדיקה מוסמכת על השטח במקום. המכחישים הקיצוניים אינם נרתעים אף מכך, שגם מהגרים פולנים במערב, שאינם חשודים באהדה למשטר בארצם, מאשרים שמחנות מוות היו ופעלו על אדמת ארצם; אין הם נרתעים אף מכך, שמצויות אלפי תעודות ועדויות של קורבנות השואה ושל המופקדים על ביצוע הרצח, וכן אין הם נרתעים מאירועים פומביים חשובים, כגון התפילות שהתפלל האפיפיור יוהנס פאולוס השני באתרי הרצח הללו וקרא לפשעים בשמם. כול הדברים הללו כאילו אינם מציאות שיש להכיר בה מבחינתם של המכחישים הקיצוניים. למעשה, ניתן עתה, בהתבסס על תעודות ועדויות בדוקות, לשחזר את שנעשה כמעט יום יום במחנות המוות ולעקוב אחרי כול משלוח שהגיע אליהם מרחבי אירופה הכבושה.

דומה כי מחוכמת יותר, ולכן גם מסוכנת יותר, היא ההכחשה החלקית, המנסה לערער את העובדות ההיסטוריות מתוך הטלת ספק במהימנותן מבחינת הנתונים המספריים, מהימנות התעודות, העדים, וכו'. גם המכחישים הללו רובם חותרים להכחשה כוללת, אך הגיעו למסקנה כי קל יותר להגיע למטרה על-ידי זריעת ספקות ואי-אמון בחלקים של התמונה ההיסטורית. נראה שהשיטה הזאת נחשבה ליעילה יותר משום שבעיני רבים היא מופיעה כגישה רואיזוניסטית הבוחנת את ההתרחשויות לגופן. אפשר לעמוד על

כך שבין המכחישים ישנם המנסים לבלום את הקיצוניות הנראית להם בלתי יעילה ואף מזיקה מבחינתם, וישנם הגורסים כי פרסומים של הקיצוניים מיועדים לציבור של נבערים מדעת ולחסידי הימין הרדיקלי, ואילו החיבורים המופיעים במסווה של דיון עיוני מהוגן, כביכול, פונים לציבור של חושבים ולומדים. אחד הטיעונים הנפוצים ביותר בכתבי המכחישים הוא הניסיון לערער את הסמכות והלגיטימיות של משפט נירנברג הגדול ומשפטי נירנברג המאוחרים (ראה משפטים). המכחישים תוקפים את המשפט מטעמים משפטיים שונים, ודברים דומים אמרו אנשי משפט הרחוקים מאוד ממגמות ההכחשה, ובעיקר בשל שיתופה של ברית-המועצות והאיסור להעלות במשפט פשעים של הסובייטים. כאמור, לטיעון זה היו שותפים רבים בין מבקרי המשפט הבין-לאומי בנירנברג, אך המכחישים מנצלים את הביקורת על המשפט כדי להטיל ספק במהימנותן של התעודות הרבות שהיו בסיס לעבודת הקטגוריה, דבר שאינו עולה בדעתם של המסתייגים מהמשפט שמחוץ למעגל המכחישים. הטיעוד שנאסף לקראת המשפט ופורסם בכרכים הרבים המלווים את הפרוטוקולים של המשפט הוא אחד מאוספי המקורות הידועים, הנפוצים והמהימנים ביותר.

טיעון מקובל אחר שבו מרבים המכחישים לעסוק הוא עניין מספר הקורבנות. המכחישים הקיצוניים מייצגים את התיזה של הנאצי הוותיק וולף דיטר רוטה: 'אני משוכנע היום לחלוטין, שאף יהודי לא חוסל בידיעתם של ממשלת הרייך, הפירר דאז, אדולף היטלר, והעם הגרמני אך ורק בשל היותו יהודי'. לשם הפרכת מספרי הקורבנות ויצירת בלבול ומבוכה בתחום זה נעזרים המכחישים בפרסומים מטעים מלפני המלחמה או מצטטים מספרים שמעולם לא פורסמו כדי להוכיח שמיליוני היהודים שהוכחדו בתקופת המלחמה כלל לא נעלמו. עם זאת, שום משחק במספרים אינו יכול להסביר את היעלמותם של מיליוני יהודים מארצות אירופה – פולין, הונגריה, רומניה, צ'כוסלובקיה, גרמניה, אוסטריה, הולנד, צרפת, בלגיה, נורווגיה, יוון, יוגוסלביה, איטליה וחלקים בברית-המועצות. המכחישים מעלים השערות ספקולטיביות שונות היכן נמצאים היהודים שנעלמו מארצות אירופה הכבושה בידי הנאצים. לפי פול רסיניה, צרפתי ממניחי היסוד לזרם ההכחשה שהרבה לעסוק בגלגול מספרים דמיוני לחלוטין, נספו כחצי מיליון עד מיליון וחצי יהודים בזמן המלחמה, רובם הגדול מחמת תנאי המלחמה החמורים וקשיי הסתגלותם של יהודים לתנאים החמורים ששררו באותה עת. את מיליוני היהודים החסרים הוא מוצא במקומות שונים, וכך, למשל, לדבריו המוני היהודים מצפון אפריקה שעלו לארץ ישראל ולמדינת ישראל הם לא דווקא ילידי ארצות המגרב, ורבים מהם הם יהודים שנמלטו מאירופה.

המקבלים את טיעונו של רסיניה כאילו נספו כחצי מיליון עד מיליון יהודים בהדרגה, מחמת קשיי המלחמה, עומדים מול הטיעון שאינו ניתן לערעור באשר לגורלם של יהודי הונגריה. שם נפלו היהודים בידי הנאצים רק ב-19 במרס 1944, ובתוך שלושה חודשים וחצי, עד תחילת יולי, הושלם חורבנה של רוב הקהילה. במקרה של הונגריה, ברור שאין להסביר את היעלמותם של מאות אלפי היהודים בכך שהם נספו בהדרגה, קורבנות קשיי הזמן. אחד מהמכחישים הבולטים בארצות-הברית, ארתור ר' בארץ, מחבר הספר המכנה את השואה The Hoax of the Twentieth Century ('מעשה התעתועים של המאה העשרים') טוען כי נעלמו כ-350,000 יהודים. חלקם, לדברי בארץ, איבדו את הקשר עם קרוביהם

ונחשבים בטעות לנספים, ואילו כ-200,000 הוצאו להורג מסיבות שונות בידי השלטונות הגרמניים. באך מגלה שהמוני יהודים נכנסו לארצות-הברית באורח בלתי חוקי, שינו את זהותם ונבלעו בכרכים הגדולים של אמריקה כלא היו. לבאך 'הוכחה' נוספת שלפיה המספר של שישה מיליוני נרצחים יהודים אינו אלא מיתוס המופץ בזדון בידי הציונים. ב'יד ושם', מוסד שהוקם לדבריו כדי להפיץ את הגרסה הבדויה של היהודים, רוכזו דפי עד המכילים פרטים אישיים על כול אחד מהנספים, והנה גם שם לא הגיעו ליותר משניים וחצי עד שלושה מיליוני נספים. אין באך טורח להסביר מפני מה לא סילף אותו מוסד שעוסק כביכול ביצירת מיתוס שקרי מיליוני שמות אחרים כדי להגיע למספר המבוקש.

יעד אחד שבו מתרכזים המכחישים הם תעודות, יומנים, עדויות וספרי זכרונות לאלפים, הבוחנים ומתעדים את מאורעות ימי השואה ואת הפשע לפרטי פרטיו. רק לעיתים רחוקות הותיר אחריו מאורע היסטורי תיעוד מקורי כה מקיף ומבהיר כמו השואה וההתרחשויות בתקופת השואה. לעושר בחומר טעמים אחדים. קודם כול קבעה הנטייה של הנאצים לעסוק בניירת בכול תחום ומגזר, ובכלל זה בתחומים הסודיים ביותר. למרות שחלק מן התיעוד הושמד בימים המכריעים של קץ המלחמה, נפלו כמויות גדולות של חומר לידי המדינות המנצחות, ושלא כמקובל לא חלה עליו הקפאה של עשרות שנים בארכיונים ממלכתיים, והוא נמסר ישירות לעיונם של החוקרים והמעיינים ולפרסומם. בין התעודות הללו מצויים האוטוביוגרפיה והרשימות של מפקד מחנה אושוויץ רודולף פרנץ הס, יומן העבודה של מושל הגנרלגוברנמן, הנס פרנק, הספר השני של היטלר שנכתב ב-1928 ושהיטלר גנז, יומנים של יוסף גבלס, נאומים של הימלר, פרוטוקול ועידת ונזה על הדרכים להפעלת ה'פתרון הסופי', ועוד.

מעניין לעקוב אחרי בליל הסתירות שבהן מסתכנים המכחישים בנסותם לתרץ ולדחות שיטפון זה של תיעוד, שבמכלולו אינו מותיר פרט מהנעשה בלא כיסוי. באשר ליומנים ולעדויות נוהגים המכחישים בשיטה של פסילת הכול: היהודים אינם מהימנים, כי הם צד אינטרסנטי, וכול שאמרו ושכתבו הוא סיפור כזבים לאחר מעשה. עדויות בני עמים אחרים על המתרחש ותיעוד שנשלח מארצות אירופה, ובייחוד מפולין בעיצומה של המלחמה, ושמסר על המתרחש ממקורות לא יהודיים ולעיתים מתנכרים ליהודים – הללו נחשבים לתיעוד מגמתי שחובר לפי תכתיב של יהודים. המכחישים מיטיבים לנצל כול סתירה או מעידה המתגלית בתיעוד. אם כמה עדים לא הסתפקו במראה עיניהם וקראו דרור לדמיונם בטענה שבמחנה הריכוז דכאו פעלו תאי גזים – ניצלו המכחישים מיד את אי-נכונות הדבר והם אינם חדלים לחזור ולטעון, שאם נגלו פרטים אחדים בדברי העדים כבלתי נכונים – כול שאירע בשואה אינו אלא המצאה כוזבת. מכחישי השואה חשו היטב, שטיעונים מכלילים שלהם הם ממוקדי החולשה של העלילה, ולפיכך ביקשו לפנות לבחינת מגזרים מפורטים. כך, למשל, מרבה אחד מהמכחישים הבולטים מצרפת, רובר פוריסון, לטעון שלא ניתן להשתמש בתדירות בגז ציקלון בה. באותו מקום, כפי שהדבר נעשה באושוויץ, ולכן סיפור השימוש בגזים באושוויץ אינו אמיתי. חברו של פוריסון מארצות-הברית, ריינהארד ק' בוכנר ביקש להוכיח שלא ניתן לשרוף את הגופות במהירות שהונהגה במחנות המוות, וזאת מתוך השואה עם שעות השריפה הנדרשות בבתי קברות אחרים בעולם – אף שהללו פועלים ומתפקדים בקצב תקין ונורמלי.

שאלה מטרידה בסוגיית ההכחשה כולה היא, מי הם ראשי הפעילים והמדברים בזרם ההכחשה ומהם המניעים של המוכנים לטהר פשע נורא ומקומם זה. עוד שאלה חשובה היא, האם יודעים מכחישי השואה את האמת לאמתה והם רוקמים ביודעין עלילת כזב מרושעת. אין ספק שהבולטים בין מכחישי השואה יודעים את האמת. די לעקוב אחר מסכת הטיעונים העוקפת במחושב נקודות תורפה החושפות את השקר, ואחר הדרך שבה מתחברים הדברים, כדי להיווכח שהמחברים ההם יודעים את העובדות ואת האמת ומשתדלים ביודעין לסלפן ולהכחישן. פה ושם קורה שאחד הפעילים בזרם ההכחשה, נגרר עם החבורה והיא מבלי לדעת על השקר שחבריו מתמכרים לו. ואולם, אדם כזה אינו מתמיד בזרם ההוא ולאחר שהתפכח נוטש אותו. המדובר הוא בסך-הכול בעשרות מועטות של בני-אדם שכותבים ספרים, מחברים מאמרים, מכנסים כינוסים, מצטטים זה את זה ומתאמצים ליצור רושם שהם מייצגים אסכולה היסטורית. לאמתו של דבר אין ביניהם היסטוריונים. באץ הוא פרופסור לאלקטרוניקה, פוריסון הוא פרופסור לספרות, רסיניה – מורה לגיאוגרפיה, אחדים הם עיתונאים. בולט מספר האקדמאים בחבורה ההיא. כאמור, מכחישי השואה מקיימים מעין ארגון בין-לאומי, מתאמים ביניהם את פעילותם, מעבירים חומר של ספרים וחברות מארץ לארץ, מיבשת ליבשת, מפעילים תאים בארצות השונות ומטפחים מכשירי פנייה לשכבות שונות של האוכלוסייה. אחת הדאגות העיקריות של המכחישים היא הקניית מעמד של רצינות וסמכותיות אקדמית לטענותיהם ולפרסומיהם, כדי לחדור לאוניברסיטאות ולקולג'ים ולהגיע לציבור הלומדים בבתי-הספר הגבוהים ולעוסקים בהוראה. המרכז בקליפורניה, הרחוק מארצות שבהן התרחשה הזוועה, מתמחה, כנראה, בתפקידים הללו. המרכז ההוא מקיים כינוסים בין-לאומיים של מכחישים ומנסה להשיג למענם אכסניות אוניברסיטאיות מכובדות. בטורנס שבקליפורניה יוצא לאור כתב-העת של המכחישים, The Journal of Historical Review, העשוי למראית עין במתכונת כתבי-עת מדעיים רגילים. מרכזים אחרים של פעילות המכחישים מצויים בשוודיה, בגרמניה, בצרפת, בבריטניה, בארגנטינה ובאוסטרליה.

ומכאן לשאלת המניע להכ' הש'. נראה כי בחבורת המכחישים מצויים בני-אדם שהגיעו אליה מתוך סיבות שונות. אחדים שהיו פעילים נאצים הגיעו להכחשה מתוך רצון לטהר את השרץ הנאצי. רסיניה, ואולי אחרים כמוהו, הגיעו להכחשה מתוך שנאה עזה לקומוניזם ולקומוניסטים, שבקיצוניותה הכתיבה להם גישה אפולוגטית כלפי הנאציזם. רסיניה עצמו היה בעבר סוציאליסט ואסיר מחנות הריכוז הנאציים, ותחילה לא הכחיש את השואה. אך ההתנגשות עם הקומוניסטים הפכה לאיבה מקובעת והיא דירדרה אותו בהדרגה למעמד של רנגאט המתמכר לשקר. ישנם בין המכחישים אנטישמים קיצוניים המוכנים לקדש כול אמצעי וכול עלילה כדי לפגוע ביהודים. אך דומה כי מרבית המכחישים, הגרעין הקשה שלהם והמקורבים אליו, נמנים עם פעילי התנועות הניאו-נאציות והניאו-פשיסטיות. התנועות הללו לא הצליחו להכות שורש, לא עלה בידן להגיע לעוצמה ולממדים רחבים. אין ספק שאחד הבלמים או המחסומים המונע התבססות הניאו-פשיזם אחרי מלחמת-העולם השנייה יסודו באימי השואה, והאזהרה המרתיעה והמפחידה שבלקח היסטורי קודר זה. אין תימה אפוא שחסידי הפשיזם ונאמניו בימינו מנסים לטשטש או למחוק את האמת על השואה הניצבת למכשול בדרכם.

מן הדין לעסוק כאן גם באנשי מדע או במחברים בעלי השכלה ומעמד של היסטוריונים, המסייעים למכחישים מבלי להתכוון לכך או בלי כוונה תחילה. כך, למשל, נמצא בביבליוגרפיות המומלצות שעליהן ממליצים המכחישים את ספרו של א.י.פ. טיילר *The Original of the Second World War*. אין ספק שטיילר, שהוא היסטוריון בעל-שם ובעל מעמד מוכר, לא התכוון לסייע למכחישים, אך ספרו השנוי במחלוקת הטיל את האחריות לפרוץ מלחמת-העולם השנייה על כול הצדדים המעורבים בסכסוך ורואה בהיטלר מנהיג גרמני בדומה למנהיגים גרמנים שליליים אחרים, די בו כדי לסייע למטרות המכחישים. בספרו *Der erzwungene Kried* ('המלחמה שנכפתה') 1961, ניסה דוד הוגן, הרחוק מלהיות היסטוריון משיעור קומתו של טיילר, להציג טיעון רוויזיוניסטי של גורמי מלחמת-העולם השנייה. ספרו של דיויד אירוניג *Hitler's War* כולל חידוש המשולל בסיס עובדתי כלשהו, ולפיו לא ידע היטלר כלל על רצח המוני היהודים עד סתיו 1943, וההרג נעשה בלי ידיעתו ומאחורי גבו. משתמע מכך שאין להטיל את האחריות לפשע על המנהיג ועל כמה ממקורביו. אירוניג עוסק באופן מודע ועקבי באפולוגטיקה על הנאציזם וגם קשור במכחישים ובכינוסיהם. לאחרונה כתב פרופסור ארנסט נולטה, חוקר גרמני בעל שיעור קומה של תנועות פוליטיות ובייחוד של הפשיזם, הנאציונאליזם ומשטרים טוטליטריים, דברים שיש בהם יסוד הלקוח מזרם ההכחשה ומטיעונו. מובן שנולטה אינו מכחיש את עובדת השואה, אך טוען כי להיטלר היה יסוד לחשוש מהיהודים, משום שאחדים מהם, וביניהם חיים ויצמן, נשיא ההסתדרות הציונית והסוכנות היהודית, הצהיר בפרוס המלחמה כי היהודים ככלל רואים עצמם משתייכים למחנה הדמוקרטי הלוחם בנאצים. מכך מסיק נולטה כי העם היהודי הכריז מלחמה על היטלר. יתר על כן, בשואה אין נולטה מוצא דבר המבדיל אותה מרציחות ההמונים האחרות במאה ה-20, לפני מלחמת-העולם השנייה ואחריה, והייחוד של השואה מסתכם בכך שהשתמשו בביצוע ההרג בגזים. לאמיתו של דבר, אומר נולטה, קדמו לרציחותיו של היטלר ולשואה סטלין והרג ההמונים ברוסיה הבולשוויקית, ואין להוציא מכלל חשבון שהרציחות של סטלין היו לא רק דגם אלא אף מניע לשואה ולרצח ההמונים בידי הנאצים. בפולמוס הרחב והחריף שהתעורר בעקבות ההשגות השנויות במחלוקת של נולטה נטלו חלק רבים מחשובי ההיסטוריונים הגרמנים, ואחדים ביניהם נטו להצדיק את ההנחות של נולטה ואף לאמצן.

בצרפת התחוללה סערה כשאשרה אוניברסיטת ננט (Nantes) עבודת דוקטור ברוח הכ' הש'. בלחץ דעת הקהל ובהתערבות משרד החינוך חזרה בה האוניברסיטה מהכרתה בעבודה וביטלה את תואר הדוקטור שניתן למחברה. בהיסטוריוגרפיה הסובייטית אין הכ' הש' במובן של התעלמות מעובדות או טשטושן של עובדות. אך בגישה הסובייטית מדובר בדרך-כלל על קורבנות שהם אזרחי רוסיה וארצות אחרות, ואין אומרים בגלוי ובמפורש שיהודים נרצחו בהמוניהם ובאורח כולל לא משום שהיו רוסים או אוקראינים, או אזרחי ארצות אירופה, אלא אך ורק משום שהיו יהודים. בכתיבה הסובייטית מתעלמים גם מכך שלעמי הספר הסובייטי היה חלק ברדיפות היהודים בחסות הגרמנים.

מן הדין לתת את הדעת באיזו מידה מסוגלת ההכחשה לסלף את העובדות ההיסטוריות ולגרום לסילופה או לעיוותה של התמונה ההיסטורית. דומה כי המסקנות בענין זה אינן חד-משמעיות. לטיעוני המכחישים יש הד ניכר והשפעה בחוגים מסויימים. כוח השפעה הזה עלול לגבור ולהתפשט בקרב צעירים שאינם

לומדים דבר על השואה. מטבע הדברים שבני-אדם השומעים על השואה ממרחק של זמן ומקום אינם נוטים להאמין בכך שדברים כגון אלה יכלו להתרחש. עצם האפשרות שהנהגה של עם ומדינה אירופית מודרנית הציבה לה למטרה להכחיד חטיבה אתנית המפוזרת בארצות שונות מבלי שהיו לה ניגודי אינטרסים ממשיים וסכסוך בפועל עם אותה קבוצה אתנית, נראה כמעשה דמיוני שאינו מתקבל על הדעת. לכן זוכים הבאים להכחיש המאורע או לערער את מהימנותו להקשבה. יתרה מזו, בכמה מוסדות אקדמיים ניתנה לגיטימציה להעלאת תפיסות 'רוויזיוניסטיות', בכך שהן מוצגות כטיעונים נגדיים לעובדות ההיסטוריות המקובלות באשר לשואה. המכחישים מבקשים לעצמם גם זכות להסביר ולהטיף בכלי תקשורת, ורואים בהתעלמות מהם או בהתנגדות לבוא עמם במגע פגיעה בעקרונות הדמוקרטיה וחופש הדיבור ומזימה מכוונת נגדם. בכמה מקרים נכשלו המכחישים כאשר ניסו להיעזר באמצעים פרובוקטיביים. כך, למשל, נאלצו המכחישים בקליפורניה, שב-1980-1981 טענו כי הם מוכנים לתת פרס למי שיוכיח כי אנשים נרצחו בגזים באושוויץ, להתייצב בפני בית-דין והוא הוקיע בחריפות את מזימתם. בארצות מסויימות נאסר על שימוש ועל הפצה של פרסומי זרם ההכחשה. בארצות אחדות נתקיימו משפטים נגד המכחישים, ואף שכמעט בכול המקרים פסקו הערכאות נגד המכחישים, אירע שמוסדות משפטיים סירבו להביע דעה נחרצת בנוגע לשיטת הרצח והיקפו, בנימוק שהמדובר הוא בסוגיה היסטורית שאין בית-המשפט מוסמך לפסוק בה.

מאידך גיסא גרמה ההכחשה גם להתעוררות נגדית ולפעילות נגדית. כך למשל, לא מעטים מבין הניצולים, שבעבר לא רצו להיזכר בעברם, ובהחרו בשתיקה אפילו בחוג המשפחתי הצר, פתחו תחת רושם ההכחשה את סגור ליבם ונרתמו לפעולה נגד מזימת ההכחשה. ההכחשה מסייעת, מבלי שתרצה בכך, להעלות אצל רבים את הנושא, להתגברות הסקרנות ולרצון לדעת ולהבין את משמעות השואה, ולעיתים מביאה להפצת הידיעה על השואה, להקניית המשמעות האוניוורסלית של המאורע ולחיסון החברה האנושית מפני נגע הגזענות ורצח-עם.